

Göğüş, Gülay ve İsmail M. Göğüş (2018). "Klasik Bale Temsilinin Sanatçı Adayları Üzerindeki Etkisi". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 19, S. 34, s. 123-146.

DOI: 10.21550/sosbilder.325954

KLASİK BALE TEMSİLİNİN SANATÇI ADAYLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ*

Gülay GÖĞÜŞ**
İsmail M. GÖĞÜŞ***

Gönderim Tarihi: Temmuz 2017

Kabul Tarihi: Eylül 2017

ÖZET

Çalışma; Uludağ ve Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin görev aldığı bir klasik bale temsili hakkında; sanatçı aday öğrencilerin düşüncelerini değerlendirmek üzere yapılan betimsel bir araştırmadır. Bale eseri olarak seçilen (Çaykovski) "Fındıkkıran", Bursa ve Mersin'de sahnelenmiş, bu süreçte görev alan sanatçı aday öğrencilerin birbirleriyle olan iletişimleri, birlikte çalışmanın paylaşımları ve etkileri de araştırılmıştır. Çalışmada sanatçı aday öğrencilerin düşünceleri anket uygulanarak alınmıştır. Her iki kurumda toplam 191 kişi çalışmaya katılmış, Türkiye'deki evrensel sanat müziği, opera-bale etkinliklerinin yeterliliği, izlenen bale temsiline ilişkin duygu ve düşüncelerini belirtmişlerdir. Bale temsili büyük beğeni kazanırken, evrensel sanat müziği ve onun önemli parçaları olan opera-bale etkinliklerinin yetersizliğine dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Klasik bale, bale kurumları, bale temsili, Türkiye'de bale, 'Fındıkkıran' balesi.*

* Bu makale İsmail Göğüş'ün yürütücü, Gülay Göğüş'ün araştırmacı olduğu "Klasik Bale Temsilinin Sanatçı Adayları ve İzleyiciler Üzerindeki Etkisi" başlıklı BAP çalışmasından üretilmiştir.

** Prof., Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü, gulayg@uludag.edu.tr

*** Prof., Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü, ismailg@uludag.edu.tr

*Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi
Uludağ University Faculty of Arts and Sciences Journal of Social Sciences
Cilt: 19 Sayı: 34 / Volume: 19 Issue: 34*

The Effects of Classical Ballet Performance on Conservatory Students

ABSTRACT

The work is a descriptive research prepared to evaluate the thoughts of the students of Uludag and Mersin University State Conservatories about a classical ballet performance which was staged in Bursa and Mersin. The relationships, the common experiences of Uludag and Mersin University State Conservatory students taking part in the ballet performance and their effects have been analyzed after the staging of "The Nutcracker" ballet. The thoughts of the students who are candidate artists have been taken by the questionnaire having been applied. 191 students attended the survey and mentioned their views and feelings about the ballet performance as well as the adequacy of universal art music and the opera, ballet facilities in Turkey. The ballet performance has been approved a lot and facilities of universal art music, opera and ballet which are important elements of it have been mentioned as inadequate.

Keywords: *Classical ballet, ballet institutions, ballet performance, ballet in Turkey, the 'Nutcracker'.*

1. GİRİŞ

Sanat ve sanat eğitiminin; bireyin hayatında estetik duyguların yer almasında, çağdaş dünyaya entegre olmasında, çevresiyle daha nitelikli ve sağlıklı iletişim kurmasında önemle yer aldığı bilinmektedir. Başka bir deyişle sanat, bireysel ve toplumsal yönden fen ve endüstri kadar etkilidir, çağdaş yaşantının nitelikli olmasının kaçınılmaz bir gerekliliğidir.

Evrensel sanat müziği geleneğinin önemli bir parçası olan opera ve bale, sahne üzerinde temsil edilmesi nedeniyle müzikal formun drama, dans ve dekorla birleşerek çok yönlü bir yapı bütünlüğüne sahip olduğu sanat dallarıdır. Müziğin doğasında var olan etkileyciliğinin yanı sıra, edebiyatın anlatım gücü, dansın büyüleyiciliği kısacası görselliğin ve işitselliğin birlikte yer aldığı opera ve bale sanatı yüksek bir anlatım gücüne sahiptir.

Türkiye’de operaya duyulan ilgi, Osmanlı İmparatorluğu döneminde 16.yüzyıla kadar uzanır. Özellikle Tanzimat’tan sonra (1846-1877) İstanbul’da İtalyan opera toplulukları tarafından Verdi operalarının temsillerinin gerçekleştirildiği bilinmektedir (Say 2012: 514). Bu dönemde İstanbul’da sergilenen operalarla ilgili afişlerden ve dönem gazetelerindeki bu gösterilerle ilgili ilan (Altar 2001: 187) ve yazılardan büyük bir izleyici grubuna hitap edildiği anlaşılmaktadır. Ancak, Osmanlı İmparatorluğu’nun içinde bulunduğu siyasi bunalımlar, savaşlar gibi nedenlerle 1885’den başlayarak Cumhuriyet dönemine kadar bu etkinliklerde bir duraklama dönemi yaşanmıştır.

Cumhuriyet döneminin kuruluş yıllarında müziğimizin evrensel sanat müziği içinde yer alabilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar, 1930’larda operayı da kapsayacak şekilde sürdürülmüştür. İlk opera çalışmalarının gerçekleştirildiği bu yılların ardından 1940’da Ankara Devlet Konservatuarı’nın bir bölümü olarak kurumlaşan opera, 1941-1942 sezonunda ilk temsillerini vermeye başlamıştır.

1948’de İstanbul’da kurulan resmî ve akademik özelliğe sahip ilk bale okulu ise 1950’de Ankara Devlet Konservatuarı’na bağlanmıştır. 1949’da Devlet Tiyatroları Kuruluş Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle tiyatro, opera ve bale sanatının halka ulaşması için devlet kurumlarının oluşması sağlanmıştır. Önce bu kanun kapsamında çalışmalarını sürdüren Devlet Opera ve Balesi daha sonra Kültür Bakanlığı içinde ayrı bir genel müdürlük olarak faaliyet göstermeye başlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıllarında sanat eğitimi ön planda tutulmuş sanat ve sanat eğitimi veren kurumların birbiri ardına oluşturulmasının yanı sıra genel eğitimde de sanat eğitimine önem vermeye çalışılmıştır. Daha sonraki yıllarda basın yayın kuruluşlarının artışı ve yaptıkları yayınların nitelik veya niceliğindeki olumsuzluklar başta olmak üzere çeşitli nedenlerle sanat eğitimi, ilköğretim ve lise programlarında fen ve teknolojinin hep gerisinde kalmıştır. Bu süreçte kimi olumlu yaklaşımlar yine Milli Eğitim Bakanlığı’na gerçekleştirilmiş, lise düzeyinde sanat eğitimi veren kurumlar faaliyete

geçirilmiş, evrensel sanat müziği sanatçılarının yetiştirildiği yükseköğretim kurumları olan konservatuvarların ilköğretim düzeyindeki ders programlarının birlikte oluşturularak program birliğinin sağlanması gibi olumlu gelişmeler de kaydedilmiştir. Diğer yandan bu kurumlarda nicelik olarak artış sağlanmış ise de nitelik olarak birçok kurum istenen düzeye halen gelememiştir. Belli birkaç konservatuvar dışında yetişmiş nitelikli sanatçı öğretim elemanı eksiklikleri, müzik alanında eğitim veren yükseköğretim kurumlarının akademik yapılanmasına ilişkin tutarsızlıklar, bu kurumlardaki akademisyenlerin bakış farklılıkları içinde yer alan yanlışlar bunun nedenleri arasında sayılabilir.

Bugün Türkiye’de, bünyesindeki hazırlık birimlerine küçük yaşta öğrenci alan ve evrensel sanat müziği eğitimi vererek bu alanın çeşitli dallarında sanatçı yetiştiren 12 Devlet Konservatuarı faaliyet göstermektedir. Ayrıca sadece müzik veya opera-şan programları bulunan ve lisans düzeyinde eğitim veren konservatuvarlar da bulunmaktadır.

Bu çalışmada; Bursa ve Mersin’deki Devlet Konservatuvarlarında eğitim almakta olan genç sanatçı adayları ile gerçekleştirilen bir klasik bale temsilinin Bursa ve Mersin’de sunulması sırasında sanatçı adayları üzerinde bıraktığı etkiler konu edilmektedir. Bale eseri olarak Çaykovski “*Fındıkçıran*“ seçilmiş, sahnelenme sürecinde görev alan sanatçı adayı öğrencilerin birbirleri ile olan iletişimleri ve birlikte çalışmanın getirdiği dostluk, arkadaşlık ve estetik anlayışları ile temsili izleyen diğer sanatçı adayları üzerinde bıraktığı etkileri ve bu tür sanat etkinliklerine ilişkin düşünceleri araştırılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, bir klasik bale temsilinin hazırlanıp sunulması sürecinin sanatçı adayları üzerindeki etkisi üzerinde gerçekçi saptamalar yapmak için Uludağ ve Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuarı öğrencilerinin düşüncelerini değerlendirmek üzere yapılan ve tarama modelini esas alan betimsel bir çalışmadır.

2. 1. Amaç

Araştırmanın temel amacı; sanatçı adaylarına göre ülkemizde evrensel sanat müziği ve özellikle klasik bale etkinliklerinin yeterliliği, sahnelenen bale temsilinin, gösteride görev alan veya izleyici konumunda olan sanatçı adayları üzerinde bıraktığı etkileri tespit etmektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

a) Sanatçı adayları, çoksesli müzik etkinliklerine yeterince ulaşabilmekte midir?

b) Sanatçı adayları, opera ve bale etkinliklerine yeterince ulaşabilmekte midir?

c) Sanatçı adayları, diğer konservatuvarların etkinliklerini takip etmekte midir?

d) Gerçekleştirilen klasik bale etkinliğinde sanatçı adayı olan öğrenciler neler hissetmişlerdir?

e) Sanatçı adayları, Türkiye'deki opera ve bale etkinlikleri hakkında ne düşünmektedir?

2.2. Önem

Araştırmanın;

a) Akademik anlamda evrensel (çoksesli) sanat müziği eğitimi veren kurumlar ile bu kurumların etkinliklerine ilgi uyandıracığı,

b) Akademik olarak opera ve bale sanatçısı yetiştiren kurumlar ile bu tür etkinliklere ilgi uyandıracığı,

c) Opera ve bale sanatıyla ilgili etkinliklerin yeterliliği konusunda gerçekçi değerlendirmeler yapmaya imkân vereceği,

d) Opera ve bale sanatı etkinliklerinin sunulması konusunda hissedilen eksikler konusunda ilgilileri gerekli adımları atmaya teşvik edeceği düşünülmektedir.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırma; evrensel sanat müziği ve bu müziğin sahne sanatları içindeki parçaları olan opera ve klasik bale sanatçısı yetiştiren kurumlar ile bu dallardaki etkinlikleri kapsamaktadır. Bu nedenle araştırmanın evrenini; Türkiye’de (ilköğretim ve lise düzeyindeki) hazırlık birimlerine küçük yaştan itibaren öğrenci olarak müzik ve bale eğitimi veren Devlet Konservatuvarları ile bu dallarda gerçekleştirilen etkinlikler oluşturmaktadır.

Araştırmaya konu olan etkinliğin Uludağ Üniversitesi ile Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuarı öğrencileri tarafından ve bu iki şehirde gerçekleştirilmesi nedeniyle, örneklem olarak bu kurumlarda müzik ve bale öğrenimi gören sanatçı adayı öğrenciler alınmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın durum tespiti yapmak üzere planlanan betimsel bir çalışma olması nedeniyle veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Uludağ ve Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuarı öğrencilerine uygulanan anket formu; kişisel bilgiler, evrensel (çoksesli) sanat müziği ve bu müzikle sahnelenen opera-bale etkinlikleri ile izlenen temsil hakkındaki görüşleri ve konuyla ilgili önerileri öğrenmek amacıyla sorulan soruları kapsamaktadır.

Araştırma sebebiyle sahnelenen temsilde görev alan veya izlemeye gelen sanatçı adaylarına (konservatuar öğrencilerine) Bursa’da dağıtılan 130 anket formunun 118’i (%90,77’si), Mersin’de dağıtılan 100 anket formunun 73’ü (%73’ü) cevaplanarak değerlendirmeye alınmıştır.

Anket soruları çoktan seçmeli olup bazı sorular, tercih belirterek birden fazla cevabın verilebileceği şekilde düzenlenmiş, son soru ise açık uçlu olarak sorulmuştur.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu kısımda; uygulanan anket ile elde edilen bulgulara dayalı olarak, araştırmaya katılan sanatçı adayı öğrencilerin kişisel özellikleri, çoksesli müzik ve bu müzikle sahnelenen sanat etkinlikleri ile üzerinde araştırmanın yapıldığı sahnelenen klasik bale temsiline ilişkin görüşleri alt başlıklar altında ele alınarak yorumlanmaktadır.

3.1. Araştırmaya Katılanların Kişisel Özellikleri

Araştırmaya katılan sanatçı adayı öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sanatçı Adaylarının Cinsiyet Dağılımı

Öğrenciler Cinsiyet	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kadın	70	59,32	41	56,16	111	58,12
Erkek	48	40,68	32	43,84	80	41,88
TOPLAM	118	100,00	73	100,00	191	100,00

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan sanatçı adaylarının her iki kurumda da yaklaşık %60’ı kadındır. Devlet konservatuvarlarındaki müzik ve bale alanına ilişkin programlara daha çok kadınların ilgi gösterdiği veya yönlendirildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 2’de sanatçı adaylarının buldukları konservatuvar ve öğrenim düzeyleriyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Sanatçı Adaylarının Konservatuvardaki Öğrenim Düzeyi

Üniversite Öğrenim düzeyi	Uludağ Üniversitesi		Mersin Üniversitesi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İlköğretim (Ortaokul)	47	39,83	34	56,16	81	45,55
Ortaöğretim (Lise)	33	27,97	26	41,10	59	32,98
Yükseköğretim (Lisans)	38	32,20	13	02,84	51	21,47
TOPLAM	118	100,00	73	100,00	191	100,00

Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının yarıya yakını ortaokul düzeyinde olup, diğer kısmı ise birbirine yakın oranlarda lise ve lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Hazırlık birimleri olan konservatuvarların ilgili programlarında (müzik ve bale) en yoğun öğrenci ortaokul kısmında bulunmaktadır. Daha sonra bu öğrencilerin bir kısmı (başarısızlık, ikamet değişikliği, nakil vb.) çeşitli nedenlerle kurumlarını değiştirmektedir. Ancak Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda çok düşük olan lisans düzeyindeki araştırmaya katılımın, yeterli duyuru yapılamaması veya etkinliğin amatör bir topluluk tarafından sunulduğu önyargısı ile değerlendirilmesi gibi nedenlerle ilgi oluşturulamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin müzik alanı içinde eğitim aldıkları dal da sorulmuş, Bursa'da daha çok Yaylı Çalgılar ile Üfleme ve Vurma Çalgılar Anasanat dallarında (orkestra çalgılarının çeşitli sanat dallarında), Mersin'de ise daha çok Bale Anasanat Dalı'nda öğrenim gördükleri belirlenmiştir. Bunun nedeni; U.Ü.Devlet Konservatuvarı'nda opera ve bale programlarının faaliyette olmaması, sahnelenen temsilde bu kurumun orkestra ile Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nın ise Bale Anasanat Dalı öğrencileri ile görev almasıdır. Diğer yandan devlet konservatuvarlarının (ilköğretim ve lise düzeyindeki) hazırlık birimlerinde bu anasanat/sanat dallarında eğitim verilmekte ve bu nedenle sözü edilen dallarda daha çok öğrenci bulunmaktadır.

Devlet Konservatuvarı'nda öğrenim gören sanatçı adayı öğrenciler zaman zaman diğer konservatuvarlarda sanatsal etkinlikler sunmakta veya onlarla ortak etkinlikler gerçekleştirmektedir. Tablo 3'de sanatçı adayı öğrencilerin, diğer konservatuvarlardaki etkinlikleri izleme veya yapılan ortak etkinliklere katılma durumları görülmektedir.

Tablo 3. Sanatçı adayı öğrencilerin diğer konservatuvarların etkinliklerini izleme veya birlikte yapılan etkinliklerde yer alma durumları

Ortak etkinliklerde yer alma/ izleme durumu	Yaşadığı şehir		Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Başka bir konservatuvardan şehrimize gelen öğrenci/öğrenci grubunu izledim	49	41,53	18	24,66	67	35,08	10	05,24
Başka bir konservatuvarı ziyaret ettiğim zaman izledim	09	07,63	13	15,81	22	11,52	12	10,17
Okulumuzun başka bir konservatuvar ile yaptığı ortak etkinliğe katıldım	30	25,42	28	38,36	58	30,37	19	16,10
Türkiye çapındaki ortak konservatuvar etkin-lerine katıldım (Doğuş Ç.S., TUGFO vb.)	10	08,45	03	04,11	13	06,81	08	06,78
Böyle bir etkinliği izlemedim veya bu tür bir etkinliğe katılmadım	20	16,95	11	15,06	31	16,23		
TOPLAM	118	100,00	73	100,00	191	100,00		

* Seçeneklerdeki altta yer alan ikinci sayılar, ikinci tercihleri göstermektedir.

Araştırmaya katılan sanatçı adayı öğrencilerin yaklaşık yarısı (birinci ve ikinci tercihlerinde) izleyici olarak, %40'ı da bizzat görev alarak bu etkinliklerde bulunduğunu belirtmişlerdir. Gerek kurumdaki, gerekse Türkiye çapındaki ortak konservatuvar etkinliklerine ise Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin daha çok sayıda katıldıkları görülmektedir.

3.2. Araştırmaya Katılanların Evrensel Sanat Müziği ve Opera-Bale Etkinlikleri ile İlgili Görüşleri

Araştırmada sanatçı adaylarının evrensel (çoksesli) sanat müziği etkinlikleri hakkındaki görüşlerine ve bu tür etkinlikleri izleme, talep etme durumlarına yönelik sorulara da yer verilmiştir. Tablo 4’de araştırmaya katılan sanatçı adaylarının yaşadıkları şehirdeki evrensel sanat müziği etkinliklerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri sunulmuştur.

Tablo 4. Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının yaşadıkları şehirdeki evrensel sanat müziği etkinliklerini yeterli bulma durumları

Öğrenciler Yeterlik durumu	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Yeterli	17	14,65	29	40,84	46	24,60
Kısmen yeterli	67	57,76	20	28,17	87	46,52
Yetersiz	32	27,59	22	30,99	54	28,88
Fikrim yok	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	116	100,00	71	100,00	187	100,00

Her iki şehirde araştırmaya katılan sanatçı adaylarının Bursa’da yarısından çoğu Mersin’de dörtte biri yaşadıkları şehirdeki evrensel çok sesli müzik etkinliklerinin “kısmen yeterli” olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca sanatçı adaylarının Bursa’da %28’i, Mersin’de %31’i bu tür etkinliklerin “yetersiz” olduğunu belirtmektedir. Kısacası “yeterli” olduğu görüşü kabul görmemektedir.

Tablo 5. Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının, yakınlarının konservatuvar eğitimi almalarını isteme durumları

Öğrenciler İsteme durumu	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İsterim	72	61,86	52	73,24	125	66,14
Olabilir	42	35,59	19	26,76	61	32,28

İstemem	02	01,69	-	02	01,06	
Fikrim yok	01	00,85	-	01	00,53	
TOPLAM	118	100,00	71	100,00	189	100,00

Tablo 5’te araştırmaya katılan sanatçı adaylarının Konservatuvar eğitimini yakınları için isteyip istemediklerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Araştırmaya katılan sanatçı adayları Bursa’da %62, Mersin’de %73 oranlarında yakınlarının da bu eğitimi almalarını arzulamakta, Bursa’da %36’sı, Mersin’de %27’si “olabilir” cevabını vermektedir. Kısacası araştırmaya katılan sanatçı adaylarının Bursa’da %98’i Mersin’de ise tamamı konservatuvar eğitimine sıcak bakmaktadır. Bursa’da yaklaşık %36 oranında sanatçı adayının, yakınlarının da bu eğitimi alması konusunda “olabilir” cevabını vermesinin, araştırmaya katılan öğrenciler içinde lise ve lisans düzeyindekilerin Mersin’e göre daha fazla olması nedeniyle aldıkları eğitim hakkında daha bilinçli olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 6’da araştırmaya katılan sanatçı adaylarının buldukları şehirdeki opera ve bale etkinliklerini yeterli bulmalarına ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 6. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları şehirdeki opera ve bale sanatına ilişkin etkinlikleri yeterli bulma durumları

Öğrenciler Yeterlik durumu	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Yeterli	02	01,71	30	41,09	32	16,84
Kısmen yeterli	29	23,93	18	24,66	46	24,21
Yetersiz	84	71,79	23	31,51	107	56,32
Fikrim yok	03	02,56	02	02,74	05	02,63
TOPLAM	118	100,00	73	100,00	190	100,00

Araştırmaya Bursa’da katılan sanatçı adaylarının %72’si, Mersin’de katılan sanatçı adaylarının %31,5’u şehirdeki opera ve bale etkinliklerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bursa’da bu olumsuz kanaatin daha yüksek sayıda olmasına, bir opera ve bale kurumunun bulunmaması, sadece Bursa’ya misafir olarak gelen toplulukların az sayıdaki temsilleri ile bu ihtiyacın karşılanmaya çalışılmasının neden olduğu düşünülmektedir.

Tablo 7’de araştırmaya katılan sanatçı adaylarının bugüne kadar klasik bale izleyip izlemediklerine ilişkin cevaplar yer almaktadır.

Tablo 7. Araştırmaya katılan sanatçı aday öğrencilerin bugüne kadar klasik bale izleme durumları

Öğrenciler İzleme durumu		Bursa		Mersin		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
İzledim	Bir kez	31	26,27	09	12,32	40	20,94
	İki kez	32	27,12	03	04,11	34	17,80
	Üç kez	15	12,71	02	02,74	17	08,90
	Üçten çok	08	06,78	54	73,97	62	32,46
	Toplam	86	72,88	68	93,15	153	80,10
İzlemedim		32	27,12	05	06,85	38	19,90
TOPLAM		118	100,00	73	100,00	191	100,00

Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının Bursa’da %27’si hiç bale temsili izlemediğini, %26’sı sadece bir kez izlediğini, Mersin’de ise %7’si izlemediğini, %12’si bir defa izlediğini belirtmişlerdir. Bursa’da bir opera bale kurumu olmaması nedeniyle sanatçı adayları eğitimini aldıkları müzik alanının önemli bir parçası olan bale sanatına ait eserleri tanıyamamaktadırlar.

Ayrıca bale temsili izleyen sanatçı adaylarının Bursa’da %40’ı “internet, TV vb. yayın organlarından” dörtte biri ise şehre gelen bir bale topluluğundan klasik bale temsili izlediklerini belirtmektedirler.

Mersin’de ise sanatçı adayları (%80 oranında) klasik baleyi şehirlerinde bulunan opera bale kurumundan izleme şansına sahiptirler.

3.3. Araştırmaya Katılanların Sahnelenen Bale Temsiline İlişkin Görüşleri

Bu kısımda araştırmanın temel amacı olan klasik bale temsiline ilişkin sanatçı adayı öğrencilerin duygu ve düşünceleri irdelenmektedir.

Tablo 8’de araştırmaya katılan sanatçı adaylarının, izledikleri “Fındıkkıran” balesini beğenme durumlarına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Sanatçı adayları her iki şehirde de benzer oranlarda (%85 ve %81) temsili oldukça beğendiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 8. Araştırmaya katılan sanatçı adayı öğrencilerin izledikleri klasik bale temsiline beğenme durumları

Öğrenciler Beğenme durumu	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Beğendim	92	81,42	60	84,51	152	82,61
Kısmen beğendim	17	15,04	11	15,49	28	15,22
Beğenmedim	-	-	-	-	-	-
Fikrim yok	04	03,54	-	-	04	02,17
TOPLAM	113	100,00	71	100,00	184	100,00

Ayrıca her iki şehirde de araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık %85’i yeniden bir klasik bale temsiline izlemeyi arzu etmektedirler.

Tablo 9’da bale temsiline araştırmaya katılan sanatçı adayları üzerindeki etkilerine yönelik görüşler yer almaktadır. Bursa’daki temsili izleyen sanatçı adayları birinci ve ikinci tercihlerinde üçte iki oranında “dans ve müzik uyumu”ndan etkilendiğini belirtirken %38’lik kesimi “kendimi hikâyenin içinde hissettim” cevabını vermiş, Mersin’deki öğrencilerin ise yine ilk iki tercihlerinde %60’ı “kendimi hikâyenin

içinde hissettim”, %37’si de “danslar beni çok etkiledi” cevaplarını vermişlerdir.

Tablo 9. Araştırmaya katılan sanatçı aday öğrencilerin bale temsiline ilişki duyguları

Öğrenciler Hissedilen duygular	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Kendimi hikâyenin içinde hissettim	28	26,67	40	57,14	68	38,86
	11	11,43	02	02,85	13	07,43
	10	09,52	-	-	10	05,71
Danslar beni çok etkiledi	12	11,48	19	27,14	31	17,71
	06	05,71	07	10,00	13	07,43
	07	06,67	02	02,85	09	05,14
Dans ve müzik uyumu etkiledi	63	60,00	11	15,70	74	42,29
	07	06,67	04	05,70	11	06,28
	03	02,86	04	05,70	07	04,00
Hiç etkilenmedim	02	01,90	-	-	02	01,14
Diğer	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	105	100,00	70	100,00	175	100,00

* Seçeneklerdeki diğer sayılar, ikinci ve üçüncü tercihleri göstermektedir.

Tablo 10’da bale temsilini izleyen sanatçı adaylarının temsil hakkındaki görüşleri görülmektedir.

Tablo 10. Bale temsilini izleyen sanatçı adaylarının temsil hakkındaki görüşleri

Öğrenciler Görüşler	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Harika ve ilgi çekici	20	27,70	26	70,27	41	42,20
	05	06,90	-		05	04,58
Bu etkinlikler daha sık olmalı	47	65,30	11	29,73	58	53,21
	07	09,72	03	08,11	10	09,17
Beklentimi karşılamadı	04	05,50			04	03,67
	01	01,40	-		01	01,92
Keşke başka bir etkinliğe gitseydim		-		-		-
Diğer	01	01,40		-	01	00,92
TOPLAM	72	75,80	37	100,00	109	100,00

Araştırmaya katılan sanatçı adayı öğrenciler birinci ve ikinci seçeneklerinde Bursa’da yaklaşık %75 oranında Mersin’de %38 oranında “bu etkinlikler daha sık olmalı” cevabına katılırken Bursa’da yaklaşık %35 oranında Mersin’de ise %70 oranında “harika ve ilgi çekici” cevaplarını vermişlerdir. Bursa’dan katılan öğrenciler tarafından “bu etkinlikler daha sık olmalı” cevabının en fazla tercih edilmesi, Bursa’da bir opera -bale kurumu olmaması ve şehirde bu tür etkinlikleri izleme fırsatı bulamamalarına bağlanmaktadır.

Tablo 11’de bale temsilini izleyen sanatçı adaylarında çağrıştırdığı duygulara ilişkin görüşler yer almaktadır.

Tablo 11. Bale temsilinin, sanatçı adaylarında oluşturduğu duygular

Öğrenciler Görüşler	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Keşke sahnede olsaydım	29	40,84	18	51,43	47	44,34
	01	01,41	-		01	00,94
Ben de sanatçı olsaydım	08	11,27	04	11,43	12	11,32
	01	01,41	-		01	00,94
Sanatçıyı izlemek yeterli	31	43,67	13	37,14	44	41,51
	04	05,63	-		04	03,77
Temsil ilgimi çekmedi	02	02,81	-		02	01,89
Diğer	01	01,41	-		01	00,94
TOPLAM	71	100,00	35	100,00	106	100,00

* Seçeneklerdeki ikinci sayılar, ikinci tercihleri göstermektedir.

Bale temsilini izleyen sanatçı adayları kendileri zaten bu eğitimin içinde olduklarından ikinci seçeneği tercih etmemişler, Bursa’da %41, Mersin’de %51 oranında “keşke ben de sahnede olsaydım” cevabı ile duygularını paylaşmışlardır. Ayrıca Bursa’da %44 Mersin’de %37 oranında “sanatçıyı izlemek de çok güzel ve yeterli” cevabına katılmışlardır. Sanatçı adayları bu cevap ile, kendi sanat dallarıyla doğrudan ilgili olmasa ve etkinliğin içinde bulunmasa da bir sanat etkinliğini ve sanatçıyı izleyebilmenin çok önemli ve güzel bir duygu olduğunu, bunun bile insan için yeterli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Tablo 12’de sergilenen klasik bale etkinliğinde görev alan Bursa ve Mersin’deki Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin bu etkinlik hakkındaki düşünceleri yer almaktadır.

Tablo 12. Etkinlikte görev alan öğrencilerin başka bir konservatuvarın öğrencileri ile ortak etkinlik gerçekleştirilmesi hakkındaki düşünceleri

Yaşadığı şehir Ortak etkinliklerle ilgili düşünceler	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Müzikle uğraşan yeni arkadaşlarla tanışmak çok güzeldi	20	45,65	13	37,14	33	40,74
	10	21,74	-	-	10	12,35
Yeni arkadaşlar ile performans sergilemek güzeldi	24	52,17	20	57,14	44	54,32
	11	23,91	05	14,28	16	19,75
İki farklı şehirde çalışmak yorucu oldu	01	02,87	02	05,71	03	03,70
	-	-	03	08,57	03	03,70
Çok fazla zamanımız harcandı, memnun kalmadım	01	02,87	-	-	01	01,24
	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	46	100,00	35	100,00	81	100,00

İki konservatuvar öğrencilerinin birlikte gerçekleştirdikleri bu etkinlik için; sanatçı adaylarının dörtte üçü birinci ve ikinci tercihlerinde “yeni arkadaşlarla performans sergilemek güzeldi” düşüncesine katılmışlar, ikinci sırada ise yine Bursa’da %68 oranında, Mersin’de %37 oranında “müzikle uğraşan yeni arkadaşlarla tanışmak çok güzeldi” cevabını vermişlerdir.

Tablo 13’de sanatçı adaylarının diğer konservatuvarlardaki öğrencilerle yeniden bir etkinlik içinde beraber olmak isteyip istemediklerine ilişkin cevapları görülmektedir.

Tablo 13. Sanatçı adaylarının başka bir konservatuvarın öğrencileri ile yeniden ortak etkinlik gerçekleştirilmesi hakkındaki düşünceleri

Yaşadığı şehir Etkinliklerin tekrarına katılım	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Evet	39	84,78	29	80,56	68	82,93
Olabilir	06	13,04	05	13,89	11	13,41
Hayır	-	-	-	-	-	-
Fikrim Yok	01	02,17	02	05,55	03	03,66
TOPLAM	46	100,00	36	100,00	82	100,00

Etkinliğe katılan Devlet Konservatuvarı öğrencilerinin yaklaşık %84'ü bu tür etkinliklerde tekrar yer almak istediklerini belirtmişler, %14'ü de "olabilir" cevabı ile bu tür ortak etkinliklere olumlu yaklaşıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 14'de araştırmaya katılan sanatçı adaylarının opera ve bale sanatına ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 14. Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının opera ve bale sanatına ilişkin görüşleri

Öğrenciler Görüşler	Bursa		Mersin		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Şehirde opera ve bale kurumu olmalı	81	69,83	55	76,39	136	72,34
	15	12,93	02	02,78	17	09,04
	08	06,98	-	-	08	04,25
Yılda birkaç kez klasik bale temsili izlemek isterim	13	11,21	03	04,17	16	08,51
	26	22,41	08	11,11	34	18,08
	31	26,72	08	11,11	39	20,74
Opera bale sanatçısı	21	18,10	13	18,05	34	18,08

yetiştiren kurum olmalı	40	34,48	27	37,50	67	35,64
	25	21,55	15	20,83	40	21,28
Opera, bale yerine sinema veya tiyatroyu tercih ederim	02	01,72	01	01,39	03	01,59
		-		-		-
Diğer	01	00,86	01	01,39	02	01,06
TOPLAM	116	100,00	72	100,00	188	100,00

* Seçeneklerdeki diğer sayılar, ikinci ve üçüncü tercihleri göstermektedir.

Sanatçı adayı öğrencilerin birinci ve ikinci tercihlerinde; Bursa’da yaklaşık %83’ü, Mersin’de yaklaşık %80’i “şehirde bir opera bale kurumu olmalı” görüşünü dile getirmişlerdir. Bu kurumun bulunduğu Mersin’de de öğrenciler, aynı seçeneğe işaret ederek bir şehir için söz konusu kurumun varlığının önemini vurgulamaktadırlar. Yine Bursa’da öğrencilerin %60’ı birinci, ikinci ve üçüncü tercihlerinde “yılda birkaç kez klasik bale izlemek isterim” seçeneğini belirtirken Mersin’deki öğrenciler ise yine opera bale etkinliklerini izleme imkânına sahip olduklarından bu seçeneğe az katılım göstermişlerdir. Her iki şehirde de öğrencilerin dörtte üçü ilk üç tercihlerinde “opera bale sanatçısı yetiştiren bir kurum” olması gerektiğini belirtmişlerdir. Mersin’deki öğrenciler bu cevap ile kendi kurumlarında var olan bu programların diğer konservatuvarlar için de gerekli olduğunu vurgulamışlardır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Evrensel sanat müziği geleneğinin önemli bir parçası olan opera ve bale, sahne üzerinde temsil edilmesi nedeniyle müzikal formun drama, dans ve dekorla birleşerek belli bir yapı bütünlüğüne ulaştığı sanat dallarıdır. Görselliğın ve işitselliğın birlikte yer aldığı opera ve bale sanatı yüksek bir anlatım gücüne sahip olup insanın yaşantısına apayrı bir zenginlik katar.

Uludağ Üniversitesi'nde görevli öğretim elemanlarınca planlanan proje kapsamında Bursa ve Mersin'deki Devlet Konservatuvarlarında öğrenim gören sanatçı adaylarının katılımıyla Çaykovski'nin *Fındıkkıran* balesi sahneye konmuş, Bursa ve Mersin'de birer temsil gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, bale temsilinin izleyici veya görevli konumunda olan Devlet Konservatuarı öğrencileri (sanatçı adayları) üzerindeki etkisi, dolayısıyla bu tür etkinlikler hakkındaki görüşleri araştırılmıştır. Sanatçı adaylarının düşünceleri %83 oranında katılımın sağlandığı bir anket uygulaması ile alınmış, değerlendirilerek aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1- Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının kişisel durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde;

a) Sanatçı adayı öğrencilerin her iki konservatuarda da yaklaşık %60'ının kadın olduğu görülmüştür. Bu da, konservatuardaki müzik ve bale eğitimi veren programların kadınlar tarafından daha çok tercih edildiğini göstermektedir.

b) Sanatçı adayı öğrencilerin öğrenim düzeyleri incelendiğinde en yüksek oranda (Bursa'da %40, Mersin'de %56) ortaokul düzeyindeki öğrencilerden oluştuğu görülmüştür. Bunun sebebi, Konservatuarların hazırlık birimlerinde (ortaokul ve lise) öğrenci sayısının daha fazla olmasıdır. Mersin'de lisans düzeyindeki araştırmaya katılan sanatçı adayı öğrenci sayısının daha az olmasının; lisans düzeyindeki öğrencilerin daha seçici olması ve sahnelenen temsili amatör olarak değerlendirmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer yandan Bursa'daki Konservatuar öğrencileri, daha önce de kurumlar arası veya Türkiye çapındaki ortak etkinliklerde daha çok görev almışlar ve bu ortak etkinliğe de daha çok ilgi göstermişlerdir.

2- Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının evrensel sanat müziği ile opera ve bale etkinliklerine görüşleri konusundaki bulgular incelendiğinde;

a) Sanatçı adayı öğrencilerin Bursa’da %58’i, Mersin’de %28’i yaşadıkları şehirdeki evrensel sanat müziği etkinliklerinin “kısmen yeterli” olduğunu, %30’u da “yetersiz” olduğunu belirterek istenilen yeterlikte olmadığını vurgulamışlardır. Bursa’da senfoni orkestrası, Mersin’de opera- bale kurumu olduğu düşünülürse, bu iki şehrin Türkiye’deki diğer şehirlerle kıyaslandığında daha şanslı olmasına rağmen ihtiyacın karşılanmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu sanat kurumlarının hiç bulunmadığı diğer şehirlerin kültürel ve sanatsal yeterliklerinin çok daha zayıf olduğunu tahmin etmek zor görünmemektedir.

c) Sanatçı adayı öğrencilerin %66’sı kendilerinin ve yakınlarının Konservatuvar eğitimi almasını istemekte, geriye kalanlar da olabileceğini belirterek tamamına yakını bu eğitime sıcak bakmaktadır. Ancak bu isteğin, sözü edilen kurumlarda eğitim almayı tercih etmeye yani giriş sınavlarındaki aday sayısına yansımadağı bilinmektedir. Bunun, evrensel sanat müziğinin toplumsal yaşantıya katılamaması ve sonuçta bu alanın meslekî olarak fazla ilgi görmemesi sebebiyle olduğu düşünülmektedir.

d) Araştırmaya Bursa’da katılan sanatçı adaylarının %72’si şehirlerindeki opera ve bale etkinliklerinin “yetersiz” olduğunu belirtirken Mersin’de opera bale kurumu olması nedeniyle bu olumsuz kanaat, %32’ye düşmektedir. Ayrıca Bursa’da böyle bir kuruma ve bu tür etkinliklerin sunumuna ilişkin talep yoğun olarak dile getirilmektedir.

e) Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının Bursa’da %27’si, Mersin’de %7’si hiç bale temsili izlemediklerini, yaklaşık %20’si de sadece bir defa izlediklerini belirtmişlerdir. Özellikle Bursa’da sanat eğitimi alan öğrencilerin, müzik alanının önemli bir parçası olan bale sanatına ait eserleri tanımamaları önemli bir kayıptır.

3- Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının sahneye konan *Fındıkkıran* temsiline ilişkin görüşleri konusundaki bulgular incelendiğinde;

a) Sanatçı adayı öğrencilerin %83'ü sahneye konan *Fındıkkıran* bale temsilini beğendiğini, kalan kısmı ise “kısmen” beğendiğini belirtmiş, böylece etkinliğin oldukça ilgi çektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca sanatçı adaylarının tamamına yakını yeniden böyle bir etkinliği izlemek istediklerini belirtmişler, bu tür etkinliklerin daha sık olması dileğinde bulunup temsili harika ve ilgi çekici bulmuşlardır.

b) Sanatçı adayı öğrenciler Bursa’da üçte ikisi Mersin’de dörtte biri “dans ve müzik uyumu”ndan etkilendiğini belirtirken, Bursa’da üçte biri, Mersin’de üçte ikisi kendilerini “hikâyenin içinde” hissettiğini ifade ederek temsil hakkındaki duygularını açıklamışlardır.

c) Sanatçı adayı öğrenciler temsil ile ilgili duygularını ifade ederken sahnede olabilme isteğinin yanı sıra sanatçıyı izlemenin de çok güzel bir duygu olduğunu belirterek bir eserin izleyiciye başarılı bir şekilde sunulmasının ve böyle bir sanatsal sunumu izlemenin önemini, bu sanatın eğitimini almış bireyler olarak daha bilinçli bir yaklaşımla yorumlamışlardır.

d) Diğer yandan, sanatçı adaylarının yarısından çoğu izleyici olarak, %40’ı ise bizzat görev alarak iki konservatuvar tarafından düzenlenen bu ortak etkinliğe katılmışlardır. Görev alan sanatçı adayı öğrencilerin yaklaşık dörtte üçü farklı okullarda aynı eğitimi alan sanatçı adayları ile müzik yapmaktan zevk aldıklarını, bu arada yeni arkadaşlarla tanışmak ve iletişim kurmaktan da memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir. Etkinliğe katılan sanatçı adaylarının tamamına yakını böyle bir etkinlikte tekrar yer almak istediklerini belirtmişlerdir.

4- Araştırmaya katılan sanatçı adaylarının Türkiye’deki opera ve bale etkinliklerine ilişkin görüşleri konusundaki bulgular incelendiğinde;

a) Araştırmaya Bursa’da katılan sanatçı adayları ilk üç tercihlerinde %90 oranında şehirde bir opera bale kurumu olması gerektiğine inanmaktadırlar. Mersin’de de sanatçı adayları ilk iki

tercihlerinde %80 oranında aynı seçeneğe katılarak bir şehirde bu kuruma olan ihtiyacı vurgulamışlardır.

b) Sanatçı aday öğrenciler ilk üç tercihlerinde Bursa’da %72, Mersin’de %75 oranında opera bale sanatçısı yetiştiren kurum olması gerektiği seçeneğine katılım göstermektedirler. Mersin’deki öğrenciler bu cevap ile kendi kurumları bünyesinde faaliyette olan Bale Ana Sanat Dalı programının gerekliliğini vurgulamışlardır.

Yukarıda ulaşılan sonuçlardan hareketle, konuyla ilgili olarak aşağıdaki öneriler getirilmektedir:

1- Evrensel sanat müziği ve müzik sanatının en kapsamlı dalları olan opera ve bale eserlerini topluma tanıtmak ve sunmak, böylece toplumdaki bireyleri bu kültürden mahrum etmemek bir devlet politikası olarak ele alınmalıdır. Bu amaçla;

a) Türkiye’deki büyükşehir konumunda olan tüm illerde senfoni orkestraları, opera ve bale kurumları yaygınlaştırılmalıdır.

b) Halen faaliyetlerini sürdüren az sayıdaki kurumların eksikleri giderilmeli, çalışma ve konser/gösteri salonlarının yapılması veya tahsis edilmesi ile daha işlevsel hale getirilmelidir.

2- Evrensel sanat müziği ve bu müzik sanatının opera ve bale dallarında eğitim veren devlet konservatuvarlarının koşullarının iyileştirilmesi (nicelik yerine nitelik açısından geliştirilmesi) için, tedbir alınmalıdır. Bu amaçla;

a) Eğitimin yaparak yaşayarak yapılması ilkesinden hareketle, şehirlerinde senfoni orkestrası veya opera bale kurumları olan üniversitelerdeki devlet konservatuvarlarında da opera bale eğitimi veren programlar açılmalıdır. Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı halen faaliyette olan programlarında ulaştığı başarı sebebi ile bu programların faaliyete geçeceği kurumların başında yer almaktadır.

b) Mzk sanatına ilişkin programların faaliyetinde olduğu devlet konservatuvarlarının nitelikli sanatçı oğretim yesi eksikleri tamamlanmalı, eğitim ortamı koŐulları başta bina olmak üzere iyileŐtirilmelidir.

KAYNAKLAR

Altar, Cevad Memduh (2001). *Opera Tarihi*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
Say, Ahmet (2012). *Müzik Tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.